

Avsnitt 32: Undervisning på distans - Annelie om utmaningar för elever med språkstörning

INFORÖST: Vi på Specialpedagogiska skolmyndigheten arbetar för att alla barn, elever och vuxenstuderande oavsett funktionsförmåga ska nå målen för sin utbildning. I podden förklarar, fördjupar och diskuterar vi specialpedagogik och ger goda råd till dig som arbetar i eller har barn som går i förskolan och skolan.

ERIKA: Då säger jag varmt välkommen till podden *Lika värde*. Vi spelar in den här podden på distans, digitalt det vill säga, eftersom att vi inte reser just nu under den här pågående coronapandemin. Och jag som leder det här samtalet heter Erika Bergman och jobbar som pressekreterare på specialpedagogiska skolmyndigheten. Och i dag har jag med mig Annelie Westlund, som jobbar som rådgivare och är kursledare hos oss, och ger mycket råd kring elever med språkliga utmaningar, som har behov av anpassningar och stöd. Välkommen till samtalet, Annelie.

ANNELIE: Tack, Erika.

ERIKA: Jag tänkte jag skulle börja med att fråga vilka signaler vi får nu på myndigheten när det gäller undervisningen på distans, och hur den situationen är för elever som har språkliga utmaningar? Som ju är den elevgrupp som du främst möter.

ANNELIE: Ja, alltså, de signaler som vi får som vi kan se, det är att ärendena som vi får in är få, eller rättare sagt väldigt, väldigt få, knappt inga alls. Och det förstår vi naturligtvis, eftersom lärarna har fått ställa om sitt arbete och brottas

2020-05-20

med andra utmaningar just nu. Så att det är väl det som är det tydligaste vi ser. Sen så tänker jag också att det här ... Jag tror att efteråt kommer vi säkert att kunna se hur vår målgrupp eller elevgrupp har blivit påverkad. För det är vi nog ganska övertygade om, att en distansundervisning är betydligt knepigare än att få undervisning fysiskt i ett klassrum.

ERIKA: Och då tänker du på den grupp elever som du vanligtvis möter då, elever med språkstörning, eller?

ANNELIE: Ja, och ja, egentligen alla ... Ja, framför allt är det vår målgrupp, men det gäller väl elever som har språkliga utmaningar, eftersom det blir så många signaler. Alltså, så många kommunikativa signaler som man inte kan förmedla via skärm. Det handlar också om att man som lärare ... I ett klassrum så ser du om en elev kanske inte har uppfattat frågan eller inte är koncentrerad och med. Och det är väldigt svårt på skärm. Och sen också så här, att det här med koncentrationen ... Att det finns ganska många distraktioner på en skärm. Det tror jag vi alla märker av när vi sitter och jobbar hemma koncentrerat mot skärmen, att det är lätt att gå in på sociala medier, eller det kommer popupnyheter och så. Och har man då koncentrationssvårigheter och språkliga svårigheter, det är klart att det är utmaningar.

ERIKA: Att det blir väldigt många frestelser, helt enkelt?

ANNELIE: Ja, det är svårt att hitta fokus.

ERIKA: Just det. Vad tänker du ... om man nu som lärare vet att ”jag har elever med de här utmaningarna som ju ...” Ja, men precis som du nu beskriver, där det är både språkliga

utmaningar, svårt på uppfatta kanske om budskapet har gått fram, men också att man vet att det är mycket distraktion. Vad kan man tänka på, och hur kan man jobba då med undervisningen för att det ska kunna fungera så bra som möjligt då, för en elev som har språkliga utmaningar?

ANNELIE:

Ja, just den frågan ställde vi oss också i början av den här ... När det blev aktuellt med distansundervisning för elever på gymnasie och Vux. Och det vi gjorde var att vi tog kontakt med elever som tidigare hade gått på vår specialskola Hällsboskolan, som är en skola för elever med språkstörning här i Stockholm. Och uppe i Umeå har vi också en filial. Och då, frågade, ”hur hade ...?”, de senaste veckorna hade varit. Och det som framkom var bland annat det här med den sociala delen, som verkar vara knepig för dem. För de tycker att det är svårt att få kontakt med läraren, för de har så många lektioner. Lärarna är uppbundna på ett annat sätt. Det är inte det här tillfället till spontana frågor och så vidare, och så. Så där tänker vi att det är viktigt att man ser till så att det finns avsatt tid, så eleven tydligt vet vem och när man kan ta kontakt med någon vuxen på skolan, om man behöver stöd och så. Och sen, den andra delen som också kom fram var det här med sociala kontakter. De här eleverna har svårt många gånger i skolan att ta tillvara på sociala kontakter, men då finns i alla fall tillfällen, i pauser och så vidare, och så. Och det blir det inte på samma sätt när man sitter digitalt. Och där funderar vi också lite grann på om man kanske behöver nästan lägga in som rastaktiviteter även på gymnasiet. För de flesta av eleverna skapar väl det själva, många gånger, på olika sociala plattformar. Men här behöver man kanske som

2020-05-20

vuxen ha någon aktivitet lite då och då på dagen, ungefär som när vi ... Vi bokar in en Skypefika med vår personal, för att man ska kunna ha möjlighet att interagera.

ERIKA: Just det. Så att det handlar då om möjligheten att träffa klasskompisar och prata om olika saker.

ANNELIE: Ja, och kanske bara sitta och lyssna. Man delar Youtubeklipp, eller att man får ingå i ett socialt sammanhang som inte är knuten bara till undervisning. Och det är jag ganska övertygad om att många lärare gör. Jag tror att vi är väl medvetna om det. Men det var tydligt bland de svaren vi fick att det var en av de saker som de tyckte var ... Ja, men som var knepiga och som de saknade, helt enkelt. Sen så kommer vi in på det här med lärverktygen också, att det är lite svårt att hantera lärverktyg, och framför allt nya. Så att det man behöver kanske är väl att man inte har så många olika, utan att man använder ett. Och det gäller också digitala läromedel. För många gånger så liknar de inte varandra, utan man måste lära sig själva läromedlet, och sen så kan man jobba med uppgifter och så. Så att man kanske begränsar det. För det kom också fram, att det var svårt när de var tvungen att använda den digitala tekniken. Så att man förstår att man måste lära sig verktyget, och att man får prova lite grann och så där. Det gäller väl fler elever än våra, men eftersom det är svårt med instruktioner och så, och att man har svårt att komma ihåg många gånger också instruktionerna.

ERIKA: Men är det då också så att det ... Jag tänker också, för det är väl olika läromedel i olika ämnen förstås, och det kan vara

olika upplägg. Och där blir det då liksom olika sätt att lägga upp och så vidare?

ANNELIE: En av de elever som svarade på det här, han gick på restaurangprogrammet. Och då hade de fått i uppgift att filma när de gör vissa saker, och det tyckte han var knepigt. Och då kanske man till att börja med inte ska lägga så stor vikt vid själva aktiviteten, utan att bara filmandet, att man får öva. Förstår du hur jag menar? Att det liksom ... För så småningom så blir man bekant med det, och det tror jag gäller oss alla. Vi måste få öva först innan man kan använda det i vasst läge.

ERIKA: Just det, så för att lägga in träningstillfällena helt enkelt.

ANNELIE: Ja, precis, precis.

ERIKA: Men jag tänkte på det du sa innan också, just om det här att man upplevde att det kunde vara svårt att också få till det här samtalet med läraren som undervisar. Är det då att man känner att det är svårt att under lektionen kunna ställa frågor eller få den kontakten, och att man behöver lägga till någon extra sån ... något avstämningstillfälle? Var det det som ni fick fram?

ANNELIE: Ja, det var så vi uppfattade det, att man blir sittande hemma och fastnar, och så vet man inte var man ska vända sig någonstans, för den lärare jag har kanske är upptagen under hela dagen med att undervisa andra klasser, och så vidare. Eftersom i gymnasiet har man många, flera olika lärare, och här behöver man kanske då ... Om man är en elev som har behov av extra stöd, då kanske man behöver en person som

2020-05-20

ska finnas så långt det är möjligt tillgänglig under skoldagen i alla fall.

ERIKA: Så dit man kan vända sig då, när man känner att man kör fast? Jag bara måste ställa en fråga för att komma vidare.

ANNELIE: Ja, precis.

ERIKA: Just det. Men har du bra exempel på hur man kan skapa variation eller liksom hitta då bra verktyg som hjälper elever med språkliga utmaningar att lära sig? Och sen, tänker jag också, kunna visa vad man har lärt sig i det här läget där vi är nu? Jag tänker, du har dels sagt att det är en utmaning om det blir väldigt många olika, och att man måste säkerställa att man kan få träna på då olika digitala lösningar man behöver då. Men vad tänker du är en bra ...? Vad finns det för bra verktyg att använda, ser du?

ANNELIE: Ja, alltså, vad heter det för något? Vi pratade om det där häromdagen också, att ge förslag på verktyg är väldigt knepigt för oss, därför att skolorna har sina egna, och det styr man oftast inte som lärare. Man har liksom olika digitala lärplattformar och så där som sätter agendan lite grann. Och vad man har köpt in och så. Sen är det det här med variation. Det som man kan se, som vi också fick fram i några av de svaren, det är så här, att man ... Det har nästan blivit än mer intensivt för eleverna att sitta framför skärm, därför att man är mån om att de inte ska vara för mycket ensamarbete. Vilket gör då att det blir väldigt högt tempo många gånger. Och där behöver man kanske fundera till, att det inte blir så oerhört mycket stoff, utan att man också lägger in en helt annan typ av undervisning där man kanske

får vistas utomhus och så. Jag tror jag läste någonstans också att man behöver ... Jag ska inte säga att man ska sänka ambitionen, för det låter konstigt, men man behöver tänka till lite grann, ”hur blir det för den enskilda individen som sitter där hemma och får alla dessa uppgifter som ska göras, och vara och så?” Och det handlar om faktiskt ... alltså, rent ergonomiskt och fysiskt också, att man har inte de här naturliga ... Att man rör sig mellan klassrum och så. Och såna aspekter är viktiga för lärandet också. Så att egentligen så här, någon specifik lärverktyg kan inte jag riktigt se, annat än det som finns. Alltså, med ... Att man använder film och man använder ... vad ska jag säga? Vad man nu har för någonting här. Man har Zoom, Skype, eller vad det nu är för någonting. Att man också kan ha möjlighet att sitta och jobba i mindre grupper och så. Men också att man lägger in så att det finns fysisk aktivitet i själva undervisningen. Och det ställer höga krav på lärarna just nu, på att vara kreativ. Så att det blir otroligt intressant, tycker jag, när vi får utvärdera. För man märker när man går in på olika lärpoddar och så, det finns ju en enorm kunskap, och vad ska jag säga, förmåga till att anpassa sig till den här knepiga situationen.

ERIKA: Men att ändå tänka då på naturliga pauser, tänker jag nästan att du beskriver, som ju till exempel det här med att förflytta sig mellan olika klassrum skulle ha varit om man hade varit på plats.

ANNELIE: Precis. Och sen så någonting som man behöver tänka på, vilket jag vet att man också arbetar med, men det är att skapa den här strukturen. För vi har två citat bland annat,

som säger att så här, ”det blir tufft när man inte får följa sina vardagliga rutiner, och allting känns mycket segt och trögt”, svarar en elev. Och den andra skriver, ”det är bra med schema för dagen, bra när lärarna säger var jag ska börja”. Och det är alla vi förtjäna av, men det blir extra viktigt för elever som har svårt att planera och strukturera, och där är det här visuella ... Och det kan vara nedskrivet också. Men så att man får en jättetydlig struktur. Det ställer stora krav, och jag har någonstans läst också att den här distansundervisningen faktiskt har medfört ännu större struktur många gånger.

ERIKA: Att tydliggöra, ja, precis.

ANNELIE: Ja, precis.

ERIKA: Just det, precis, och att man väl ... som jag också har förstått det, precis. Just det, man måste ju välja på ett mycket tydligare sätt också, för att man ska kunna få till den här lektionen, liksom.

ANNELIE: Ja, och det som vi också vill trycka på, det är att kunna använda ett tidshjälpmiddel som kan ... som visar hur länge aktiviteten ska pågå. För annars så blir det lätt att skoldagen ... alltså, att man ser ganska tydligt på, ”ja, men nu ska jag sitta 40 minuter med det här”, och då har man kanske en time-timer [?? 0:11:46] på skärmen som visar att ... Eller, på sin telefon, som visar hur tiden förlöper, så att säga. Och det ... Sånt är vi alla hjälpa av, men framför allt är man hjälpt av det om man har svårt att hålla uppe motivationen.

ERIKA: Att man får liksom ... Man får dela upp dagen i delmål.

2020-05-20

ANNELIE: Ja, precis, och även ... Ja, precis, och även de små delmålen delas upp, på något vis. Så att man hela tiden arbetar ... så att man orkar hålla koncentrationen uppe.

ERIKA: Jag tänker, nu har man också öppnat för att elever som har det behovet ska kunna få delar av undervisningen i skolan, med personal på plats. Har ni fått några signaler om att det finns skolor eller kanske ...? Jag tänker, de här eleverna ni haft kontakt med, så upplever jag att det skulle behövas. Hur genomför man det på ett bra sätt då, tänker du?

ANNELIE: Ja, det beslutet från regeringen kom efter att vi hade ställt de här frågorna, så det kanske är dags för oss igen att gå ut och börja undersöka det här. För vi har inte fått några signaler ännu, vad jag vet i alla fall. Men man ... Jag kan mycket väl tänka mig att det här ... Just elevgruppen som har språkliga svårigheter eller språkstörning, att de skulle vara hjälpta åtminstone några dagar i veckan att få komma in och träffa lärare och kamra... och en mindre grupp kamrater. Dels utifrån den sociala aspekten, men också utifrån att man fångar upp och man kan planera vidare och så. Och också, som nästan lite coacha vidare. Att man får motivationen. Och ... Så jag hoppas, om det finns möjlighet och om det finns behov, om man ser behov, att man tar till vara på det.

ERIKA: Du har varit inne på de här bitarna en hel del under samtals gång, men jag tänker om man skulle bara sammanfatta lite och förtydliga, just den här frågan om hur man som lärare kan stärka relationen till sina elever i den här situationen. Och vi vet att det är extra viktigt för våra målgrupper. Hur kan man göra det och vad behöver man

vara vaksam på om man misstänker att en elev börjar tappa motivationen och viljan och orken att lära i den här situationen? Hur kan man upptäcka det och agera, tänker du?

ANNELIE: Jag tänker att det handlar om att ha en kontinuerlig återkoppling, individuell eller möjligtvis i mindre grupp. Och jag vet ... Jag har bekanta som arbetar som lärare på gymnasiet, och jag vet att alla elever nu har ett större behov av individuell återkoppling. Eller i alla fall så blir det mer påtagligt. Och det gäller inte minst de här eleverna som kanske inte hinner med att svara eller vara med när man är i en större grupp digitalt. Utan hela tiden se till så att man också frågar hur ... tar med det sociala, men också utifrån undervisningen. Hur det går och så där. Det är ... Så den kontinuerliga återkopplingen är verkligen jätteviktig, och då finns det sociala, som jag lyfter upp. Men det handlar också om att sammanfatta vad man har lärt sig för något. ”Den här veckan har det varit det här”, och så vidare, så man också ges stöd rent inlärningsmässigt. Och att man kanske frågar också hur ... Ja, ”vad tog du med dig av den här veckan, vad skulle du vilja ...?” Och så. Sen förstår jag att rent tidsmässigt är det svårt.

ERIKA: Precis. Ja, men tack så jättemycket, Annelie, för de råden. Och tack för att du också tog dig tid att vara med i podden-

ANNELIE: Ja, tack för att jag fick vara med. Och som sagt, jag skulle ... Det som är viktigt, bara, som jag inte ... Det är så här, att det vi ... vi pratar inte om någon homogen grupp här, så det som är viktigt som jag vill poängtera, det är så här, fråga eleven. Fråga eleven vad som funkar bäst, och vad som är

bekymret. Vilket naturligtvis låter väldigt självklart, men det är lätt också att tro att vi vet vad folk ... vad de behöver, helt enkelt.

ERIKA: Precis. Och då blir det jättebra, tänker jag, precis det du beskriver om det här behovet, att bara ta den här dialogen, i gång, och stämna av med eleven.

ANNELIE??: Precis.

ERIKA: Bra, tack så mycket. Och tack också du som har lyssnat. Jag vill också tipsa om vår webbplats, SPSM.se, där vi har samlat mycket information om undervisning och stöd till elever på distans nu. Där vi vänder oss både till skolchefer, till rektorer, lärare, och även till vårdnadshavare och elever. Och om man har ytterligare frågor som man vill ställa så går det jättebra att kontakta vår frågetjänst, *Fråga en rådgivare*, som man kan hitta kontaktuppgifter till på vår webb. Tack.

INFORÖST: Tack för att du lyssnat på Specialpedagogiska skolmyndighetens podd. Fler avsnitt kan du hitta på vår webbplats och där poddar finns. Om du vill veta mer om oss och vilket stöd vi erbjuder, gå in på vår webbplats SPSM.se. Följ oss även på Facebook, Twitter och Instagram.